

D. D.
DISSERTATIO ACADEMICA;
VOCIS

עלםה

Esa. VII: 14.

VERAM NOTIONEM
ERUENS;

QUAM

*Consensu Amplissima Facult. Philosoph. in Regia
Academ. Aboënsi,*

PRÆSIDE;

Viro Maxime Reverendo atque Amplissimo,

**D^N. CAROLO ABRAH.
CLEWBERG,**

L. L. O. O. & Græc. PROFESS. Reg. & Ordin.
Publico examini modeste subicit,

STIPENDIARIUS REGIUS

LAURENTIUS SETTERMARK,

W. GOTHUS.

Die III. Julii Anni MDCCLVI.

Loco horisque ante meridiem consuētis.

ABOÆ, Impressit Direct. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL,

Viro Amplissimo,

D^N. ANDREÆ ROOS,

Civitatis Aboënsis Consuli æquissimo,

Viro Experientissimo,

D^N. J. SYNNERBERG,

Pharmacopola hujus urbis dignissimo,

PATRONIS OPTIMIS.

G*Ratus animus, & secum quotidie expendit accepta beneficia & quavis data occasione eadem celebrare nititur. Proinde, cum ingrata mente nullum mihi majus vitium semper visum fuit, oportunitatem mihi hodie dari ansam vehementer letor; qua liceat intra angusta cordis sepimenta delitescentem hæctenus pietatem publico expromere. Sed mox fateri cogor, tantam esse beneficiorum vestrorum, Patroni Optimi, in me collatorum multitudinem, ut eadem ingenii vires sufflaminet, utque eorum copia ad verborum redigar inopiam. In pignus itaque animi gratissimi suscipite has, quas Vobis offero, studiorum meorum primitias, facilesque finite, me patrocinio vestro etiam in posterum frui. Pro vestra vestrorumque omnigena felicitate vota fundere calidissima non intermittam*

NOMINUM VESTRORUM,

Cultor humillimus,

LAUR. SETTERMARK.

I. N. D.

§. I.

Qui adtento animo consideraverit multifaria gratiæ divinæ documenta, haud facile inveniet quidquam, unde paternus Summi rerum Arbitri adfectus erga genus mortalium, aut plenius aut planius innotescat, quam ex dono veræ & puræ religionis, qua omnes exornat, qui efficaci ipsius operationi malitiosa reluctandi pertinacia obicem non ponunt. Hæc prærogativa tot complectitur commoda, quot vix cogitatione comprehendi, nedum oratione explicari possunt. Præterquam enim, quod salus æterna in veritate & puritate religionis vertatur, etjam felicitas hujus vitæ ipsi tanquam basi necessario superstrui debet, si genuina erit & perpetua. Nam, ut innumera præteream argumenta, quibus veritas hujus adsertionis satis firmiter adstrui posset, eandem extra controversiam ponit tranquillitas conscientiæ, quæ felicibus suis possessoribus quotidianum instruit convivium, quo nihil suavius, nihil dulcius vel optari potest. Contra vero tantum abest, ut sincera voluptate frui possint, qui aut falsa, aut

A

nul-

nulla imbuti sunt religione, ut potius necesse habeant perpetua ægritudine & continua inquietudine vexari & cruciari. Jam vero cum religio, quæ dicto sufficiet scopo, aliunde quam ex divinis oraculis hauriri nequeat; facile intelligitur, quantum pretium his statui debeat ab omnibus, qui ad constantem felicitatis fruitionem adspirant. Nam Sacra quidem Scriptura melliti solatii immensas continet divitias, sed in locis bene multis adeo abstrusas & reconditas, ut absque legitimo scrutinio neque detegi neque erui possint. Si quis igitur Scripturas rite scrutari velit, necessarium instrumentorum adparatum adhibeat oportet. Hinc pronofluit alveo, non cujuslibet esse hoc munere, uti decet, defungi. Quamvis enim bonæ notæ versiones, adhibita adtentione & meditatione, sufficere quodammodo possint iis, qui, in suum solummodo usum & aliqualem aliorum institutionem, verbum divinum cognoscere & intelligere cupiunt; tantum tamen abest, ut absque peritia sermonis originalis officio semper satisfacere possint, qui ad hoc vocati sunt, ut, necessitate exigente, impetum hostium veritatis excipiant ac sustineant, ut potius, cum jactura veritatis, quam defendere debent, adversariis victas dare manus cogantur, quoties congregandum fuerit cum iis, qui ex pharetra Philologica sagittas depromere didicerunt. Potest autem quidquam esse turpius Christiano, quam inscitia atque imperitia veritates religionis prodere? Nemo igitur, cui sanus fuerit sensus, negare poterit, quin

quin notitia lingvarum in Scriptura rite tractanda insignem habeat utilitatem.

§. II.

SExcentis enim exemplis ostendi posset, quam proficua compendia in refutandis adversariorum argumentis, quibus veritatem oraculorum Scripturæ vel evertere vel pervertere student, ex armentario philologico derivari queant. Unicum speciminis loco adduxisse sufficiat, solatiferum scilicet vaticinium, quod de *Immanuele ex virgine nascituro* edidit Esaias Propheta capite VII. v. 14. Dicit enim vix potest, quantis tenebris divinum hoc oraculum obruere satagant, qui sua interesse putant, omnem movere lapidem, ut ex verbis Prophetæ alium extorqueant sensum, quam Spiritus Sanctus, qui per eum locutus est, intendit. Textus vero authenticus sic habet: *לכן יתן ארנני הווא לכם אות הנה העלמה הרה ויגדת בן וקראה שמו עמנואל* i. e. *Propterea dabit vobis Dominus ipse signum: Ecce virgo gravida est & pariet filium & vocabit nomen ejus Immanuel.* Admirabilem Messiæ nativitatem, & quidem ex illibata virgine futuram, hic præfagiri, haud obscure innuit Matthæus capite I. v. 22. & 23. Hunc sequuntur plerique Christianorum interpretes, tam antiquiores quam recentiores. Judæi vero, quibus fudes in oculis est, quidquid nostrates ex oraculis Prophetarum ad fidem suam demonstrandam depromunt, omnes, qui hanc interpretationem tuentur,

tur, erroris postulant, usque ad raucedinem clamantes, his verbis nihil aliud indigitari, quam natum iri puerum, cujus nomen esset Immanuel, & quidem ex femina ætatis florentis, sive illa sit conjux Regis Achazi, sive uxor Prophetæ Esaiæ, sive alia quæcunque, vel nupta vel innupta. Præfracte enim negant, vocem *הלל* valere virginem, quamvis probaturi nihil allegare valeant, quod aliquid momenti trahat. His pollicem premunt nonnulli commentatorum Christianorum, utpote Grotius, Pellicanus, Tirinus, Crellius & alii, qui tamen, ut auctoritatem Matthæi, scriptoris Theopneusti, quam revera enervant, aliquo saltem modo agnoscere videantur, concedunt hunc locum agere de nativitate Salvatoris, verum indirecte, eundemque per modum typicæ cujusdam allusionis ab Evangelista allegari fingunt. Nos vero, ductum secuti saniorum, firmiter tenemus, Spiritum Sanctum hoc loco directe loqui de stupendo hocce miraculo, atque sensum literæ esse, nasciturum aliquando masculinum ex femina ætatis florentis, sed integræ pudicitia, absque interventu seminis virilis, per supernaturalem operationem Numinis, qui ipso opere esset, quod nomen ejus importat, nimirum *Deus nobiscum*, seu homo natura divina simul præditus. Quum igitur nobis, jussu eorum, quibus refragari nefas est, specimen aliquod Academicum esset edendum, hoc nobilissimum judicavimus argumentum, in quo tenues nostras vires periclitamur. Si igitur sententiam orthodoxam quam paucis

cis jam indicavimus, idoneis munire subsidiis & illepidas adversariorum argutias explodere atque diluere valuerimus, nos haud inanem cepisse laborem, sperabimus. Interea Te, Benevole Lector, qua decet observantia, rogamus, velis innocua nostra conamina æqui bonique consulere, & quidquid infra expectationem tuam subsitit, benigna perfringere censura.

§. III.

Quoniam controversiæ cardo in voce *מלע* præcipue vertitur; eandem potissimum excutere convenit. Hic vero tria notanda veniunt, radix, forma & usus, quæ si rite fuerint evoluta, nihil dubii remanebit, quin verum oraculi sensum adsecuti esse censeamur, si illud de beatæ virginis Mariæ partu, quo salvus pudicitiae claustris, enixa est Messiam, interpretemur. Vocabulum *מלע* ortum ducit a verbo *לע*, cui Lexicographi communiter notionem *occultandi* & *abscondendi* tribuunt. Quæ etiam in Sacris eidem revera competit. Num vero hic significatus sit primigenius, inter omnes Linguæ Sanctæ doctores non convenit. Albertus Schultensius, vir in litteris Arabum versatissimus, plurimis probat exemplis, in Arabismo huic radici subesse notionem *obsignandi*, eamque ponit originariam, ex qua ideam *absconsonis* & *ocultationis*, tanquam significationem quandam generaliore, permanasse contendit (a). Hinc vi formæ suæ externæ vox *מלע* denotabit *obsignatam*. Nam nomina feminina, quæ litteris radicalibus a fine adpictum ha-

bent ꝑ femininum, ejusdem sunt indolis ac masculina segolata, quæ effectum sui verbi significare solent. Quid vero aliud importabit hic obsignata, quam feminam illibatæ pudicitia, quæ nunquam in sinum viri venit? Ratio denominationis in promptu est. Constat enim inter omnes, qui sibi perspectam habent fabricam corporis humani, adesse aliquid in virginibus, quæ nondum castitatis jacturam fecerunt, unde occasio hujusmodi denominationis haud incommode desumi potuerit. Nec hoc diffitear, cel. Pet. Dan. Huetius, qui licet usum verbi עלם, quem detexit Schultensius, non perspexit, haud obscure tamen hoc ipsum subodorasse videtur, cum scribit: id etiam nomen virgini ea de causa „ adscriptum suspicari possumus, „ quasi clausam, obseratam & obsignatam dicas, „ quod inviolatum virginitatis suæ sigillum & in- „ tegra claustra servavit. Quo spectat illud Salomonis in Cantico cap. IV. v. 12. Hortus clausus soror „ mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. „ Quamobrem virginem integram veteres *signatam* „ dixerunt; ut notat Nonius, quod & Lucilii „ auctoritate confirmat. Hactenus Huetius (b). Neque Hebræis insolens est rebus imponere, nomina, quæ proprietatibus earum naturalibus, quam fieri potest, exactissime respondeant. Huc adplicari posset sexus feminei nomen generale נקבה si certum esset, quod notio perforandi, radici נקב, unde descendit, tribuitur, hic adtendi deberet, nec consultius videretur, honestiorem adoptare denomi-
 mina-

minationem, quam suppeditat altera verbi significatio, vi cujus נקבה denotat excisam, quatenus femina ex latere masculi primitus exsculpta est. Hanc tamen etymologiam vocis עלמה admittere non videtur nomen masculinum עלם juvenis, quatenus ratio, quam adduximus, hic locum non inveniat. Sed nihil obstat, quominus etiam in ejus denominatione haberi potuerit ratio obfignationis, quod facile ostendi posset, nisi res per se clara esset. Neque enim in adolescentibus adhuc impuberibus obvia sunt omnia, quæ ætate robustiore innotescunt.

(a) Videatur Sectio X. §. IV. Vindiciarum opusculi de Defectibus Hodiernis L. H. eorumque fariendorum tutissima via & ratione, quas Lugduni Batavorum anno 1737 edidit contra Cel. Driesenium, qui peculiari dissertatione de veris causis & auxiliis interpretandi L. H. Biblicam, Origines Hebræas & librum jam laudatum impugnare sustinuit (b) in Demonstratione Euangelica Propos. IX. Cap. IX. p. m. 689.

§. IV.

Sed erunt forte, quibus hæc ratio denominandi minus arridebit, ex eo capite, quod notionem *obfignandi* verbo עלם subjectam esse apud Lexicographos observatam non inveniant. Cum his vero nos ferram contentionis reciprocare nolumus. Adoptent, per nos licebit, vulgarem *occultandi* notionem, quam veteres fere omnes huic radici tribuunt. Nihil hoc nostræ nocebit causæ. Tantum enim abest, ut hoc pacto labefactetur, ut potius maximopere confirmetur. Etenim, qui hanc viam ineunt,

ineunt, argumenta non contemnenda producunt, quibus probabilem reddant hypothesin, si minus eandem extra controversiam ponant. Talia sunt multa, quæ desumuntur ex moribus omnium prope gentium, quæ vel orientem vel occidentem incoluerunt. His enim in more positum fuit claustris domorum inclusas custodire puellas, ne in oculos lascivorum incidentes, blanditiis eorum seducerentur ad aliquid perpetrandum, quod detrimentum adferret pudicitia, qua nihil nobilius, nihil pretiosius possident mulierculæ (c). Plurimis enim exemplis didicerant, facile fieri posse, ut blandulæ hæ animulæ ex improvise in laqueos procorum minus pudicorum inciderent, si quocunque luberet, licitum esset exspatiari. Nam tenerum quid innatum est animis virginum, quod hujus generis tentationibus haud facile resistit (d). Nec cuiquam ignotum esse potest, quod Dinæ Jacobi filia accidit, cum domo patris egressa, extra oleas vagaretur, sub prætextu invivendi virgunculas regionis in qua morabatur (e). Apud Persas moris erat, femellis custodiendis præponere eunuchos, & quidem alios tactis, alios intactis, quod ex Libri Estheræ capite II. commate 14. & 15. constat, ubi seorsim injicitur mentio בית הנשים domus feminarum וּבֵית הַפְּיִלְגָּשִׁים seu γυναικωνιδιον, in qua illibata, & in qua deslorata includebantur. Nam singulis noctibus singulam virginem tori sociam habebat Rex, & simul ac quamque cognoverat, non amplius in penetrale virginum, sed con-

clave

clave meretricum deducebatur, cui diversus præerat סוּרְסוּ seu eunuchus. Hinc Alexandrum eo nomine laudat Plutarchus, quod feminas Darii, quas bello ceperat, ita ab omni petulantia tutas præstiterit, ac si intra sacros *παρθενώνας* a conspectu hominum remotæ fuissent. Apud Ægyptios talem viguisse morem, virgines in gynœceis conclusas fervandi, ostendit, præter alios Heliodorus Æthiopicorum Lib. V. & VI. ubi Charicleam cum virgine Nauficlea *εις τὴν γυναικωνίτιν χωρισθῆναι* i. e. in gynœceum seorsim secessisse scribit: & deinde, cum hæc Cnemoni nuberet, illam *χωρισθεῖσαν μόνη τῶν ἄλλων ἐπὶ τὸ συνηθὲς εἰσεῖν δωματίων, καὶ τὰς θύρας εἰς τὸ ἀσφαλὲς ἐπικλείσθαι* id est, solam segregatam in solitum conclave venisse, & fores ad securitatem clausisse.

(c) *Virginitas est soror Angelorum, victoria libidinum, regina virtutum, possessio omnium honorum, Cyprianus in Lib. Virgin.*

Non ego illam mihi dotem duco esse, quæ dos dicitur:
Sed pudicitiam & pudorem & sedatam cupidinem.
Plautus in amphit.

Nulla reparabilis arte

Læsa pudicitia est, deperit illa semel.

(d) Major est victoria virginum, quam Angelorum. Angeli enim sine carne vivunt: [virgines vero in carne triumphant. Ambrosius de viduis. (e) Integra historia legi potest Gen. XXXIV. Com. I. & seqq.]

§. V.

EUndem quoque morem apud Arabes invaluisse legimus. De feminis Scenitarum, narrat Bal-

thasar Ludov. Eskuche, quod tota fere vita semet
 intra parietes tentoriorum contineant, atque ita
 constructa esse tentoria observat, ut ipsæ, nulli vi-
 sâ, extra prospicere possint, quidquid viri agant.
 Hoc confirmat auctoritate de la Roque, ita de se
 scribentis: „accidit aliquando, ut femina Emiri
 „me videre vellent, gratumque sibi fore adfirma-
 „rent, si post solis occasum, ante primarium ten-
 „torium deambulans, memet conspiciendum præ-
 „berem, mihi tamen ipsas conspiciere non licebat;
 „quippe quod fieri non poterat (f). Græci in
 turribus quoque, pudoris & castitatis causa, puel-
 las includere solebant, teste Musæo,

Πύργοι ἀπὸ προγόνων παρὰ γείτοσι, ταῖε θαλάσση.

Turrim a parentibus (semota) ad vicinum ha-
 bitabat mare. Poëm. de Leand. & Her. vers. 33.
 Plerumque tamen intra claustra materni thalami
 custodiebantur. Hinc Hesiodus Ascraeus, in ἔργοις
 καὶ ἡμέραις, versibus 516. 517. 518. 519.

Ἰς ἀνέμῳ βορέῃ - - -
 καὶ διὰ παρθενικῆς ἀπαλόχευθ' ἢ διάσσει,
 ἦτε δόμων ἔντοθε φίλη παρὰ μητέρι μίμνει,
 ὄσπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρῆσῳ Ἀφροδίτης.

Vis venti boreæ - - -

Per tenelli corporis virginem non perflat,
 Quæ in ædibus caram apud matrem manet,
 Non dum opera sciens aureæ Veneris.

Interdum etjam custodia earum gravibus con-
 credebantur senibus, quorum erat virgines exeun-
 tes

tes comitari. Quid? quod his injunctum esset, antequam prodirent pupillæ juvenculæ, loca quæque vicina scrutari, ne forte ex improvise in oculos curiosi cujusdam masculi temere incurrerent. Rarissime tamen exeundi licentia concedebatur, & non nisi prægnantes adessent rationes. Unde Phocylides in præceptis, severe ad diligentiam hortatur omnes, quorum fidei credita est custodia puellarum, his usus verbis:

παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,
μηδὲ μιν ἄχρι γάμων πρὸ δόμων ὀφθῆναι εἰσσησῆς.

Virginem autem custodi intra thalamos diligenter, Neque eam sinas ante domum videri, quoad nupserit.

Apud Romanos ipsis Calendis Maji colebatur Bona Dea, quæ apud Græcos θεὸς γυναικεία adpellabatur. Hanc tam inusitatæ tradunt pudicitiae, ut extra gynœceum nunquam fuerit egressa, nec nomen ejus in publico, unquam sit auditum, nec unquam virum viderit, vel a viro visa fuerit, quamobrem nec vir in templum ejus ingreditur, teste Macrobio Lib. I. cap. 12. Quoniam igitur puellæ tam diligenter ab occasionibus libidinum defendebantur, mirum non est, quod maximam sui reverentiam ferocibus alias hominibus moverint, quæ illibatam servaverant pudicitiam. Tradunt enim scriptores, sæpe ab insolentibus militibus dimissas fuisse juvenculas, simulac se virgines esse adfirmassent. Nefas enim putabant ob vanam delectationis umbram tantum bonum minuere.

Cum vero gentiles custodiae virginum tantum diligentiae impendebant; quid mirum, si ecclesia quoque primitiva tam proficuum adoptarit institutum? Nervose Cyprianus: „Nunc nobis sermo est ad virgines, quarum quo sublimior est gloria, eo major est cura. Flos enim est ecclesiastici germinis, decus atque ornamentum gratiae spiritualis, illustrior portio gregis Christi: in libro de virginibus. Hinc Augustinus: „Dominica virgo publicos debet evitare conspectus, & platearum frequentiam devitare, atque in domo posita operi lanifico insistere, vel lectioni divinae, in libro ad sacras virgines. Pari modo Chrysostomus: *Χρη̄ την παρθένον πατακόθει τειχίζεσθαι, και ὀλιγάκις τὰ παντός ἀναυτῆ̄ προβαίνειν τῆς οἰκίας, ὅταν ἀπαραίτητοι και ἀναγκάιαι κατεπειγῶσι προφάσεις.* Fas est virginem firmo quasi muro undiquaque muniri, atque quolibet anno rarissime domo egredi, tum nempe, cum gravissimæ & necessariae efflagitabunt causæ.

(f) Vid. Eskuches Erleuterung der Heiligen Schrift, aus Morgenländischen Reise - Beschreibungen Eilfter und Zwölfter versuche, pag. 399. & 400.

§. VI.

Sed, inquis, hæc omnia nihil ad farinam faciunt, quum hic præcise quæstio instituatur de ratione denominationis juvenulæ Hebraicæ. Age igitur,

tur, huic etiam genti usu receptum fuisse ostendemus; puellas adcurata munire custodia, ne florem virginitatis amitterent. Hoc, ni fallor, ex loco II. Maccab. III: 19. constat, ubi hæc habentur: *Οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγελῆδόν ἐξεπέδων ἐπὶ πάνδημον ἰκέρειαν, διὰ τὸ μὴ μέλλειν εἰς κατάφρονησιν ἔρχεσθαι τὸν τίπον. Ἰπεζώσμεναι δὲ ὑπὸ τῆς ματρὸς αἱ γυναῖκες σαύκης, κατὰ τὰς ὁδὰς ἐπλήθυνον· αἱ δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ μὲν συνέβησαν ἐπὶ τῆς πυλῶνας, αἱ δὲ ἐπὶ τῆς τείχει, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρίδων διεξέκυπτον.*

Quæ verba glossa vetus versioni Latinæ adjecta, hunc in modum interpretatur: virgines, quæ conclusæ erant, h. e. de domibus parentum non exiebant, ratione verecundiæ & pudicitia virginalis. Et III. Maccab. I: 18. *Αἱ τε κατάκλειστοι παρθένοι ἐν θαλάμοις σὺν ταῖς τεκνύσασιν ἐξώρμησαν· καὶ σποδῶ καὶ πόσει τὰς κόμας πασάμεναι, γόων τε καὶ σιταγμῶν ἐνεπιπλῶν τὰς πλαθείας.* edit. Breiting Tom. II. pag. 624. col. 2. Voce *θάλαμοι* hic indigitari non conclave matrimoniale, in quo maritus cum uxore degit, sed penetrale muliebri, seu partem domus interiorum, quæ Cornelio Nepoti *γυναικωνίτις* adpellatur, firmiter tenemus; quum & usus vocis hanc significationem admittat, & res ipsa eandem postulet. Flavius igitur Josephus, Antiquit: Lib. VII. cap. 7. Ubi historiam incestus Ammonis recenset, eundem sororis suæ Thamaris vix compotem fieri potuisse dicit, *διὰ τὴν Φυλακὴν*, propter adcuratam custodiam, qua servabatur. Si vero cui dubium videatur, utrum virginem præcise significet hoc no-

men, ex eo capite, quod omnes mulieres includere solerent veteres, ut ex iis, quæ dicta sunt, adparet; is cogitet velim, singularem fuisse rationem, cur virgines potius, quam singulæ femellæ adpellarentur חַמְלָע seu occultatæ. Nam innuptæ interioribus servabantur penetralibus, nuptæ vero conclavibus exterioribus degebant. Ne gratis hoc dixisse videamur, provocamus ad testimonium Philonis *περὶ τῶν ἐνείδει νόμων*, ubi hanc differentiam exfertis verbis proponit. Ita vero ille: *Θηλείαις δὲ εἰκνρία καὶ ἔνδον μόνῃ· Παρθένοις μὲν εἶσαι κλισιάδων τὴν μεσάυλων ὄρον παρρησιμῆναις· τελείαις δὲ ἤδη γυναῖξί τὴν αὐλων.*
 h. e. Feminis autem convenit custodia domus & assidua intus mansio: & virginibus quidem intra penetralia, quæ media casa continentur; mulieribus vero maturis intra reliquam domum. Præterea vel exinde probabile redditur, nomen חַמְלָע, quod formaliter occultam sonat, materialiter virginem, hoc est, puellam integræ pudicitix, denotare, quod Chaldæi meretricem seu feminam, quæ viris copia sui facta, flore virginitatis privata est, opposito nomine insigniant, dum eam adpellant כַּרְסָא נַפְסָא extra vagantem & foris discursantem, de qua re legi poterunt loca a Buxtorfio allata, in Lexico Chald. Talm. & Rabb. p. 1373, seqq.

§. VII.

Objecerit fortasse quispiam minus tutam esse hanc vocis חַמְלָע etymologiam, quod virgines Ebræorum olim interdum non thalamo solum mater-

materno, non paterna domo, sed urbe etiam exierint, ut exemplo Rebeccæ, aquationis causa egressæ, Mirjam, virginum tympanizantium &c. constare nemo unquam fuerit inficiatus. Nobis contra monuisse sufficiat, non ita absconditas fuisse virgines, ut extra limen nunquam omnino pedem efferrent; sed prodiisse foras, vel sacrorum causa, vel ubi necessitas aliqua, aut patria consuetudo postularet. Custodiam vero cum alias, tum noctu maxime fuisse circa illas adhibitam, ut ab omni virorum accessu seclusæ potius ac tutæ essent (*). Frustra proinde GUSSETIUS hanc denominandi rationem rejicit, cum quod, eo iudice, officiat luci Prophetiarum, tum quia de facto non latuerat Maria, sed fuerat educta ad sponsum, qui eam *παράλαβεν*. Sufficit quippe virgines singulari cura apud Hebræos fuisse custoditas, ut inde nomen *עלמה* usu fuerit concessum, sufficit honeste, pro more puellarum suæ gentis, latuisse Mariam, antequam ad sponsum educeretur. Quod si tamen præterea *עלמה* nuncupatam urseris, quia nuditas ejus nondum a viro fuit resecta *איש לא גלה ערותה*, sitque illa adeo abscondita & custodita, vel si magis placuerit obsignata: quo minus & hoc simul admitti possit, equidem nihil causæ video. Sunt etiam, qui rationem reddituri, cur virgo apud Hebræos nuncupata fuerit *עלמה* occultata vel abscondita, fundamentum denominationis inveniendum autumant, in ritu velandi faciem, quem apud orient-

(*) Conf. Huet, Dem. Ev. Prop. IX, p. m, 690.

orientales viguisse idonei tradunt auctores. Quoties enim in oriente necessitas postulabat, ut domo egrederentur virgines, toties pudoris & castitatis causa totum corpus pallio, caput peplo & vultum reticulo quodam sericeo tegere solebant, ne forte juvenibus occurrentibus occasionem vilium amorum præberent. Ita vero confectum erat reticulum, quo utebantur, ut totum obtegeret vultum, exceptis duobus spatiosis, quæ videndi ergo pro luminibus oculorum nuda relinquere sueverant. Hunc ritum exponit Lucanus Lib. II. de bello pharalico ubi sic canit:

Non timidum nuptæ leviter textura pudorem
Lutea demissos velarunt flammea vultus.

Sic Rebecca, sponso suo Isaaco obvia, in signum verecundiæ caput peplo velasse legitur Gen. XXIV: 65. Atqui etiam apud ethnicos velatæ ad virum deducuntur, scribit Tertullianus in libro de velandis virginibus. Nec obstat, quod universus sexus femininus inter deambulandum velamine uti soleret. Virgines enim hunc morem reliquis adcuratius observare tenebantur, adeo, ut ne quidem intra domum nudum exhiberent vultum, si viri adessent. Hoc confirmat testimonium Olearii qui in itinerario pag. 108. ubi de veteribus Livonibus loquitur, auctor est, sponfas, dum nuptiæ celebrantur, quamdiu ad mensam sedent, solere faciem tegere. Hinc Rosinus Libro V. Cap. 37. Antiquit.

Roman. observat, *nubere* valuisse *tegere*, & *nuptias* sic adpellatas fuisse, a ritu *tegenderi* faciem. Nam finitis demum nuptiis maritis nudum exhibebant vultum, atque inde est, quod Phurnutus seu Cornutus de Nat. Deorum tradat nympham dici sponsam ἀπὸ τῆς οὖν φάνεσθαι, cum antea velata adspectibus virorum non patuerit. Etsi enim, ut diximus, non nisi completo conjugio removebatur pepulum, faciem tamen semoto peplo conspiciendam præbebant novæ nuptæ, cum fœdera inirent conjugalia. Hinc a sponsis & cognatis certa quædam dona novis dabantur nuptis, quæ ὀπτήρια & θεωρήθρα & ἀθήματα & ἀνακαλοπτήρια dicebantur, quod tum primum copiam sui videndi facerent, cum antea faciem studiose velassent, nec cujusquam conspectui eandem exposuissent. De puellis Arabicis curiosam quandam historiolum adfert d' Arvieux. Juvenulæ, inquit, cum forte occurrunt adolescentibus, quos amore prosequuntur, callida quadam ratione, nudum ostendunt vultum, ut occasionem se conspiciendi, sine suspitione lasciviæ, præbeant. Peplum enim, cujus extremitatem dentibus tenent, decidere sinunt, atque illico resumunt, perinde ac si casu & præter voluntatem accidisset, ut conspectui eorum exponerentur. Videatur Balthas. Ludov. Eskuches Erleuterung der H. Schrift aus Morgenländischen Reise - Beschreibungen pag. 397. & 398. Atque hinc jam concludimus nomen מלע, sive *obsignandi*, sive *occultandi*, sive *abscondendi* significatio radici מלע tribuatur, mate-

rialiter denotare virginem puram & castam, illibatam & incorruptam.

§. VIII.

PAucis porro de *usu* vocis עלמה, uti §. III. dictum, agendum superest. Septies in Hebræo legi Codice dudum observarunt eruditi, non nisi veram, intactam & illibatam illa notari virginem iidem argumentis solidis evincere conati. Sollicitatur, præter eum, de quo agitur, locum Proverb. c. XXX: 19. ubi ad verba, ררך גבר בעלמה *viam viri ad virginem*, male provocare solent Judæi, contententes vocem עלמה de adultera ideo debere intelligi, quod versu mox subsequente, mulieris adulterium committentis injiciatur mentio; quæ inferendi ratio quam sit illegitima, quamque infirmo nitatur talo, cuivis in propatulo esse crediderim. Illud enim de quatuor inscrutabilibus apophthegma versu 19. penitus absolutum, sequitur versu 20. novum, de muliere furtim ac illicitè libidinem explente. Hoc igitur non impedit, quo minus versu præcedente, de virgine agatur illibata. Particula autem כן hoc modo nexum efficit. Quemadmodum גבר *vir*, v. 19. mire multisque artibus virginem ambit intactam: sic femina adultera & ipsa miras suas habet vias, inque occultandis & negandis suis flagitiis non minus, immo sæpe magis quam *vir*, mire est callida & expedita.

Sensus proinde commatis 19. hac ratione exprimi haud incommode posse videtur. Mira est via viri ad (vel circa) virginem: h. e. ejus agendi ratio plane negotiosa & mirabilis, quæ efficitur cum pedibus corporis, hinc inde sæpius vagantibus, euntibus, redeuntibus &c. tum pedibus animi. Est enim hic mire inconstans, operosus, sollicitus, deliberans, examinans, impetuose properans, æstuans, impatiens, cuncta alia fastidians, flexus varios artesque ac insidias, instar aquilæ, serpentis navisque excogitans, idque omne circa virginem, quam deamat, & cui copulari cupit. Hac ejus *via* tanto fit mirabilior, quanto purior, magisque conclusa & recondita est עלמה. Nam

Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.

Sed via ad meretricem tantas difficultates, aut ambages miras non habet. Et sic quidem h. l. עלמה virginem proprie dictam significare patescit. Cætera quinque loca cum nihil fere habeant difficultatis, idem de iis valere, dubitari non potest. Unde & in dulcissimo nostro Esajæ de virginitate matris Messiaë vaticinio, eundem obtinere vocis significatum, ex usu Biblico, inductione locorum evictò, tuto colligimus.

Accedit in robur asserti, præter consensum versionum antiquissimarum, Alexandrinæ, Chaldaicæ, Syriacæ, Aquilæ, & auctoritatem Evangelistæ Matthæi, c. I: 22, 23, etiam illud, conceptionem & partum feminæ cujusdam communis nihil habe-

habere, quod tanti nomen signi tueri queat, quantum מוֹת, alibi cum מוֹת conjunctum innuere loca S:æ S:æ varia probant. (*)

Non enim de levi signo hæc agitur, sed de ejusmodi, quod daturus est & Deus ipse, & superaturum quodcumque Achazus signum petere potuisset, in cælo aut terra, & neglexerat. Adde, nomen Immanuelis augustius esse longe, ut vulgari filio, vel ob causam minoris momenti, tribueretur, cum è contrario Messiaë optime & plenissime competeret. (**)

(*) Conf. Jes. XXX. 3. Deut. VI: 22. Exod. VI: 9, 17, 25, 30. Jos. XXIV: 16.

(**) Conf. Hornbeek Libr. III. pro convincendis Judæis. p. m. 222. seqq.

S. D. G.

